

Постернак І. М.

к.т.н, доцент

Одеська державна академія будівництва та архітектури

Постернак С. О.

к.т.н, доцент

ПП «Композит», м. Одеса

МІЖНАРОДНА ТОРГІВЛЯ БУДІВЕЛЬНИМИ ПОСЛУГАМИ В УМОВАХ НЕОДНОРІДНОСТІ ГАЛУЗІ

Неухильне зростання значення послуг, тенденція прискорення розвитку міжнародної торгівлі послугами, тісний зв'язок її з міжнародними інвестиціями, трансфертом технологій і переміщенням фізичних осіб через національні кордони викликають теоретичний і практичний інтерес до вивчення даної сфери. Це в повній мірі відноситься і до торгівлі будівельними послугами. Значення саме будівельних послуг як в національній, так і в світовій економіці, набуття цим видом послуг нової функції в умовах транснаціоналізації міжнародного ринку заслуговує на окрему увагу в силу особливої важливості будівництва у забезпеченні синергетичного ефекту для розвитку інших галузей національної економіки, для забезпечення добробуту та якості життя.

В сучасних умовах трансформації світової економіки та обраного вектору європейської інтеграції перед українською будівельною галуззю постала нагальна потреба у інноваційно-технологічних змінах з метою відповідності сучасним світовим та європейським стандартам, що висуваються до товарів та послуг інвестиційного характеру. Отже, з метою ефективної інтеграції в міжнародні торговельні потоки європейського ринку будівельних послуг і ефективного управління ними, а також для забезпечення конкурентоспроможності українських будівельних компаній на зарубіжних ринках необхідне розуміння особливостей формування та реалізації стратегічних принципів розвитку будівництва та сучасних механізмів регулювання міжнародної торгівлі будівельними послугами.

Вивчення зазначених аспектів на прикладі ЄС дає можливість для формування національної стратегії інтеграції українських підприємств до європейського ринку будівельних послуг, оскільки в силу ієрархічності і багаторівневого регулювання саме європейський ринок будівельних послуг поєднує в собі як міжнародні, так і національні принципи та механізми функціонування та регулювання. Крім того, країни ЄС вже в силу географічної близькості та історично сформованих відносин представляють для українських будівельних компаній-експортерів будівельних послуг особливий інтерес, а організаційна та технологічна розвиненість європейських будівельних компаній, в свою чергу, може зацікавити вітчизняних підприємців, які бажають імпортувати будівельні послуги, а з ними капітал та технології європейських постачальників.

Розглядаюся будівельні послуги як продукт інвестиційно-будівельного комплексу, що включає проектні та підрядні організації, промисловість будівельних матеріалів, будівельне машинобудування, постачальники матеріалів і обладнання, соціально-побутові підприємства. Ключовою ланкою цього комплексу є капітальне будівництво, яке завершує зусилля всіх інвестиційних галузей і перетворює матеріальні ресурси в основні фонди.

Характерно, що надання будівельних послуг завжди пов'язане з різноманітними коопераційними зв'язками: в будівництві будь-якого об'єкту зайнято багато проектні, науково-дослідні організації, постачальники устаткування і матеріалів, фінансово-кредитні установи. Незважаючи на єдину мету суб'єктів інвестиційного процесу в будівництві (максимізація прибутку), кожен з учасників реалізує свої власні цілі і завдання.

Сучасному світовому ринку будівельних послуг притаманні всі ознаки ринку: попит, пропозиція, особливості ціноутворення, частота угод і їх значний обсяг, діяльність спеціалізованих фірм, які здійснюють будівельні послуги. Діяльність будівельних фірм тісно пов'язана з координацією міжгалузевих зв'язків та інших товарних ринків. Тобто ринок будівельних послуг може включати також і інші, споріднені йому ринки, наприклад, ринок інжинірингових послуг, будівельних матеріалів і комплектного обладнання. Надання будівельної послуги часто пов'язано з поставками обладнання, і експортер цього обладнання, як правило, безпосередньо бере участь у проектуванні та будівництві. Однак, очевидно, що контракти на поставку обладнання не утворюють власне ринку будівельних послуг. Аналогічно інжинірингові послуги не можуть охоплювати діяльність з безпосереднього створення об'єкта нерухомості, тому ці послуги не завжди відносяться до групи «будівельні послуги».

Будівельні послуги як будь які послуги, на відміну від товарів, що мають речову форму, найчастіше мають такими специфічними особливостями: нерозривність виробництва і споживання; певна невідчутність; мінливість і недовговічність; неможливість зберігання або складування.

Хоча всі ці характеристики точно визначають властивості більшості послуг, вони мають ряд винятків. Наприклад, проект архітектора або модель інтегральної схеми є цілком відчутними, а багато послуг, що виробляються в секторі електронної комерції, можуть зберігатися. Перераховані ознаки характерні для всіх видів послуг. До ознак послуг, в тій чи іншій мірі характерним для різних видів послуг, можна також віднести: невизначеність якості; участь замовника в процесі виробництва; менша (обмежена) можливість стандартизації.

Неоднорідність будівельної послуги проявляється не в неоднорідності об'єктів, що будуються – вони можуть бути і цілком однорідними і типовими. Неоднорідність будівельних послуг розуміється більш широко – як і будь-яка інша послуга, будівельна послуга орієнтована на замовника і конкретну ситуацію, включаючи потреби замовника, умови будівництва тощо. Навіть саме типове будівництво не завжди однорідне: розрізняються природні умови, доступність матеріальних і трудових ресурсів, отже, різняться підходи і технологія будівництва, а також витрати на реалізацію послуг.

Дослідження останніх років свідчать про те, що конкурентоспроможність українського сектора послуг, включаючи будівельний, набагато поступається галузям аграрній, металургійній та хімічній. Причому найбільш інтенсивне зростання спостерігається в сфері послуг оптової та роздрібною торгівлі, фінансових і посередницьких послуг.

Висока значимість будівництва в національній економіці визначається тим, що вона покликана модернізувати сучасну технічну основу виробництва, удосконалювати палітру соціальної сфери, забезпечувати технічне переоснащення. Проте її успішний розвиток стикається з комплексом серйозних проблем, як-то: деяке зниження попиту на житловому ринку в останні роки, зменшення джерел фінансування, проблеми надійного кадрового забезпечення, неефективна стандартизація і ліцензування, відносно низька заробітна плата і продуктивність труда. Ринок будівельних послуг на сьогодні є ключовою ланкою у забезпеченні високого рівня якості життя суспільства та є найважливішою складовою суспільного виробництва.